

Separation & Skilsmisse i Grønland

Undersøgelse af ægteskabslovens adgang til separation og skilsmisse

Jura, Ilisimatusarfik 2025

Bachelorprojekt

Skrevet af: Kaya Olsen Blidorf

Vejleder: Caroline Adolphsen

ECTS-point: 20

Afleveringsdato: 15. maj 2025

Abstract

In precolonial times Greenland had a unique way of implementing and following, what can be compared to a legal system, by adjusting to their social norms and values.

This project explores the legal grounds and frameworks of separation and divorce, by visiting historical social norms and some of the first legal frameworks of marriage and divorce in Greenland.

Greenlandic legal procedures are fairly new and largely inspired by Danish legal traditions, because of Greenland's unique situation as a former colony. Only after becoming citizens of Denmark in 1953, did the Greenlandic population gain access to divorce by law.

Greenland's marriage and divorce legislation today, is still largely inspired by the Danish legal model, being directly modeled after it.

Access to separation and divorce has remained largely unchanged since 1993, as a matter of fact only a single change in law is included in this project.

In Greenland it has remained unchanged that a six month separation period, is a necessity to access no fault divorce.

Immediate divorce is possible is possible on specific grounds, such as violence, adultery or bigamy. The project largely focuses on legal grounds for separation and divorce.

Indholdsfortegnelse

Abstract.....	2
1. Indledning.....	3
1.1. Problemformulering.....	4
1.2. Afgrænsning.....	4
1.3. Metode.....	4
2. Historisk tilbageblik på separation og skilsmisse i Grønland	5
2.1. Førkoloniale ægteskab og skilsmisse.....	5
2.2. Historisk indblik i lov om separation og skilsmisse i Grønland	7
3. Ægteskabsloven	8
3.1. Separation.....	8
3.1.1. Indledning	8
3.1.2. Separation § 27.....	8
3.1.3. Bortfald § 28	10
3.1.4. Politiets rolle i kysten.....	10
3.1.5. Vilkårsforhandling som betingelse for separation	11
3.1.6. Separationens registrering i Det Centrale Person Register	11
3.2. Skilsmisse	12
3.2.1. Indledning	12
3.2.2. Skilsmisse efter separation § 29.....	12
3.2.3. Direkte skilsmisse	13
4. Statistik over separationer og skilsmisser	18
5. Overvejelse om mulige ændringer i gældende retstilstand	19
6. Konklusion.....	20
Litteraturliste	21

1. Indledning

Indledningsvist vil projektet beskæftige sig med førkoloniale sociale normer om ægteskab og skilsmisse og måderne disse kunne opnås i datidens Grønland.

Grønland blev en del af det danske rigsfællesskab i 1953, hvorefter der kom lovgivning for ægteskabets indgåelse og ophør for Grønland.

I dag har ægteskabsloven fra 1993 været relativt uændret, med få ændringer.

Adgangen til separation og skilsmisse er stort set uændret, med en enkelt ændring i tilføjesen af psykisk vold i bestemmelsen, der er grundlag for direkte skilsmisse for vold mod ægtefællen eller børnene.

Projektet til forsøge at besvare om hvilke muligheder der er ved grunde til separation, og skilsmisse, herunder en gennemgang af de forskellige grunde til direkte skilsmisse.

Der vil i projektet være en statistik om antallet af afgørelser for separation og skilsmisse, og en overvejelse om mulig forbedring i den nuværende lovgivning.

1.1. Problemformulering

Dette projekt kommer indledningsvist kort ind i et retshistorisk tilbageblik om separation og skilsmisse i Grønland.

Derefter belyser projektet retstilstanden for separation og skilsmisse i dag, herunder med inddragelse af de nyeste regler om psykisk vold.

Afslutningsvist overvejes det, om retstilstanden, der er relativt uforandret siden 1993 kan imødegå de behov, der er for skilsmisse i dag.

1.2. Afgrænsning

Projektet kommer ikke nærmere ind på skifte, der undersøges ikke om delingen af fællesboet. Der undersøges ikke om retsvirkningsloven eller ægteskifteloven.

Projektet kommer heller ikke dybere ind på forældremyndighed eller børnebidrag ved skilsmisse.

Projektet forholder sig hovedsageligt til separation og skilsmissegrunde efter ægteskabsloven.

1.3. Metode

Projektet benytter indledningsvist en retshistorisk metode, hvor der beskrives fortidig ret og historisk udvikling¹ i Grønland. I de første afsnit af projektet er fokus på førkoloniale sociale normer om ægteskab og skilsmisse, herunder at hvad man i dag ville kalde skilsmisse, foregik formfrit uden ritualer. Projektet kommer efterfølgende ind på nogle ældre retskilder, der er relevante for de emner projektet beskæftiger sig med, som den første for Grønland lovgivning om ægteskabets indgåelse og opløsning.

¹ Juridisk teori, metode og videnskab, s. 204

Det meste af projektet benytter en retsdogmatisk metode, hvor der beskrives og fortolkes om gældende ret. Projektet kommer specifikt ind og fortolker og beskriver forskellige bestemmelser som er henholdsvis separationen, og skilsmisken herefter, og skilsmisken uden forudgående separation. Der er blandt andet indhentet tal til brug for et diagram, i forbindelse med sager om separation og skilsmisse, for at danne et overblik over antallet af sager, og indhentet afgørelser, som en del af fortolkningen af lovgivningen.

2. Historisk tilbageblik på separation og skilsmisse i Grønland

I følgende afsnit beskriver projektet et retshistorisk tilbageblik på separation og skilsmisse i Grønland. Det vil i første del handle om den førkoloniale tilgang til ægteskab og skilsmisse, og dernæst vil projektet fokusere på indførelsen af lov om separation og skilsmisse i Grønland.

2.1. Førkoloniale ægteskab og skilsmisse

I tiden før koloniseringen af Grønland var der nogle anderledes end i dag, former for opretholdelse og regulering af det funktionelle samfund.² Der har til forskel fra nutidens Grønland, ikke været en overordnet og legitim autoritet til gennemtvungelse af regler ved magt. Dog har samfundet ikke været frit for regler. De regler der har været til stede har skabt en struktur i samfundet og haft et formål om at være egnet til yderligere udvikling og overlevelse. Man vil i dag kalde disse slags regler, der har angivet den ønskelige adfærd i eksempelvis familielivet, for *sociale normer*. Datidens Grønland har i høj grad været reguleret af sociale normer, for opretholdelse af velfungerende samfund.³

I det inuitiske førkoloniale Grønland var ægteskab noget der blev indgået formfrit. Et ægteskab blev indgået uden nogen former for ritualer, det var i udgangspunktet ud fra en aftale mellem parternes familieoverhoveder, hvor hustruen efterfølgende blev hentet af den nye ægtemand.⁴

Noget der til forskel fra dagens Grønland har været accepteret i den førkoloniale tid var ”flerkoneri”, hvis mand var en særlig dygtig fanger var det ofte muligt at han havde to koner

² Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 1

³ Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 2

⁴ Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 6

og de boede sammen i samme familie.⁵ ”Flerkoneri” ville i dag falde ind under bestemmelsen for bigami, jf. § 33.⁶ Efter koloniseringen af Grønland fik den kristne etik rod i befolkningen og de af det førkoloniasatoriske samfund anerkendte polygamiske ægteskaber forsvandt efterhånden.⁷

Til regulering af konflikter har ikke været ualmindeligt at der fandtes vold i et ægteskab. Som eksempel kunne en kone være blevet revset af sin mand i forbindelse med et stort skænderi. I Østgrønland er der eksempler på vold fra kvindens side, ved utilfredshed, hvor ægteskabet ser ud til at have fortsat. Hvis ægtefællerne ikke har haft børn ved disse typer af skænderier var det dog ikke ualmindeligt at opløse ægteskabet.⁸

I dag er vold hvis forsætteligt og af grov karakter grund til direkte skilsmisse.⁹

Det er i det førkoloniale Grønland eksempler på at seksuel monogami ikke var noget man dyrkede, ved eksempelvis konebytte, en aftale mellem ægtemændene, af længere eller kortere tid og lampeslukningslege i ”festhuse”,¹⁰ hvor flere personer deltog. Det er en forskel fra i dag, hvor utroskab er en grund til direkte skilsmisse, dog hvis ægtefællen ej har været indforstået med handlingen.¹¹

Opløsningen af datidens ægteskaber har på samme vis været formfrit, et ægteskab ansås som opløst ved at partnerne flyttede fra hinanden.¹² Det har været socialt acceptabelt for begge parter at blot at opløse ægteskabet, især i de tilfælde hvor parret ikke har haft børn. Som nogle eksempler har manden kunnet smide konen ud og kvinden har kunnet flytte tilbage til sin familie, ved ønske om dette. Gustav Holm har i 1914 redegjort for nogle eksempler på grunde til skilsmisser, hvor en mand kunnet begrunde det i at konen har været dårlig til at sy, og kvinden har kunnet begrunde det i at mandens familie havde negligeret hende. Det var også en gyldig begrundelse at parterne ”*var blevet trætte af hinanden*”. Manden, selvom betragtet som familieoverhoved, havde ikke nogen form for eneret for ægteskabets opløsning.¹³

Der har fundet en speciel form for ægteskabets opløsning i den førkoloniale periode, hvor en kone kunne blive røvet af en anden mand, der ansås som værende eksempelvis en bedre

⁵ Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 7

⁶ Se afsnit om bigami

⁷ Betænkning afgivet af den juridiske ekspedition til Grønland, hæfte 5, s. 37

⁸ Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 7

⁹ Se afsnit om vold

¹⁰ Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 7

¹¹ Se afsnit om utroskab

¹² Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 7

¹³ Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 7

fanger. Altså at kvinden blev taget af en anden mand og derefter anset som hustru for den nye mand. Denne form for ”tvangsskilsmissе” måtte den oprindelige ægteemand og desuden også hustruen blot finde sig i.¹⁴

Ved bodelingen i anledning af skilsmissе medbragte hustruen kun sine personlige ting, som eksempelvis sit tøj. Aktiver i øvrigt har tilhørt familien, hun ikke ansås som ”fuldt integreret i”.¹⁵

I de tilfælde hvor parret har haft børn ved ægteskabets opløsning, ligner det at moderen har taget barnet med sig hvis dette var et spædbarn, men hvor barnet eller børnene har været lidt ældre er de blevet hos faderen, da de kunne hjælpe til i husstanden.¹⁶

2.2. Historisk indblik i lov om separation og skilsmissе i Grønland

Den nugældende grundlov blev ved folkeafstemning vedtaget den 28. maj 1953,¹⁷ den blev underskrevet af kongen og statsministeren den 5. juni 1953.¹⁸ Det er under denne grundlovsændring Grønland bliver en del af rigsfællesskabet, og folk af grønlandsk afstamning bliver danske statsborgere.

I folketingstidende fra 1953-54, findes det første lovforslag for Grønland om ægteskabets indgåelse og opløsning. Forslaget er fremsat af statsminister Hans Hedtoft, den 22. oktober 1953.¹⁹ Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget at der under grønlandskommissionen drøftelser, blev fremhævet at Grønland havde et stærkt behov for indførelse af retsregler om indgåelse og opløsning af ægteskab. Dette særligt på grund af at der for den grønlandske befolkning, ikke var adgang til opnåelse af separation og skilsmissе.²⁰

I Lovtidende 1954, kan Lov nr. 152 af 11. maj 1954 for Grønland og ægteskabets indgåelse og opløsning findes.²¹ Denne lov er en ændring til den danske lov nr. 276 af 30. juni 1922 om ægteskabets indgåelse og opløsning, ændringerne i loven fra 1954 er tilpasset Grønland. Ægteskabsloven er altså i Grønland og for Grønland, relativt ny. Som nævnt i afsnittet før dette har der været nogle anderledes tilgange til skilsmissе før i tiden, og Grønland der før

¹⁴ Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 7-8

¹⁵ Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 8

¹⁶ Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund s. 8

¹⁷ Statsret s. 23

¹⁸ Statsret s. 19

¹⁹ Forslag til lov for Grønland om ægteskabets indgåelse og opløsning. (Fremsat den 22. oktober 1953 af statsminister *Hans Hedtoft*). s. 247-248

²⁰ Forslag til lov for Grønland om ægteskabets indgåelse og opløsning. (Fremsat den 22. oktober 1953 af statsminister *Hans Hedtoft*). s. 253.

²¹ Lov nr. 152 af 11. maj 1954 for Grønland og ægteskabets indgåelse og opløsning, s. 344

1953, var det der kunne betegnes som en koloni af Danmark, har været i en nogenlunde unik situation omkring lovgivning, som også stadig kan spejles i dag, hvor mange af lovene inklusiv dem om separation og skilsmisse er direkte inspireret af dansk lovgivning.

3. Ægteskabsloven²²

Dette afsnit i projektet beskæftiger sig med *anordning nr. 307 af 14. maj 1993 om ikrafttræden for Grønland lov om ægteskabets indgåelse og opløsning*, der i projektet kaldes *ægteskabsloven*. Der er i denne del af projektet fokus på bestemmelserne for separation og skilsmisse.

Afsnittet kommer ind på forskellige retsvirkninger, og sagens gang ved separation og skilsmisse, dette blandt andet vilkårsforhandling.

3.1. Separation

3.1.1. Indledning

Indledningsvist i dette afsnit kommer projektet ind på at alle der i Grønland har indgået ægteskab, har ret til at blive separeret eller skilt. Man har ved separation ret til at blive skilt efter 1 år men, ved enighed er det dog muligt at blive skilt efter 6 måneders separation. Ved enighed om separation kan man blive separeret hos rigsombuddet, hvis der dog ikke er enighed og det kun er den ene af ægtefællerne der ønsker at opløse ægteskabet, har man mulighed for at blive separeret og skilt ved kredsretterne.

En separation kræver at man ikke længere bor sammen. Dette betyder at en separation bortfalder ved genoptagelse af samlivet. Vælger et separeret ægtepar at genoptage samlivet bortfalder separationen, også selvom man derefter vælger at flytte fra hinanden igen, under samme periode, der skal i en sådan situation søges om separation på ny.

Efter en separation søges der om skilsmisse, hvis ikke det separerede ægtepar søger om dette, forbliver de retligt separeret på ubestemt tid.

3.1.2. Separation § 27

²² A 307 14/5 1993

Separation er den retsstilling hvor et ægtepar retligt er ved at opløse deres ægteskab. En separation adskiller sig fra en skilsmisse, idet den ikke nødvendigvis er endelig som en skilsmisse. Separationen bortfalder eksempelvis ved, at ægtefællerne genoptager samlivet, jf. ægteskabslovens § 28.²³ Separationen er, en slags prøveskilsmisse eller betænkningstid før endelig afgørelse om rent faktisk at ophæve ægteskabet,²⁴ den er et skridt tættere på en egentlig skilsmisse. De fleste ændringer i et ægtepars forhold indtræder ved separationen²⁵. Et ægteskab opløses ikke ved en separation, men der ligger forskellige ændringer i parternes forhold som allerede træder ind ved separationen, som et eksempel ophører arveretten efter sin ægtefælle allerede ved separationen.

Det følger af § 27, at en ægtefælle har ret til at blive separeret hvis denne ikke længere mener at kunne fortsætte sit liv med sin ægtefælle.

Det er muligt at opnå en separation ensidigt, hvis blot en af ægtefællerne vil separeres.²⁶ En ægtefælle der ikke længere ser det som at være muligt at leve sammen med sin mand eller hustru, har altså ret til ikke længere at fortsætte samlivet i forening med denne.

Det nævnes her at en samlivsophævelse fortolkes som rent faktisk ikke længere at leve sammen og ikke eksempelvis at den ene ægtefælle flytter ind i et andet værelse i samme fællesbolig.²⁷

Det har ingen relevans hvor længe ægteskabet har varet, og uanset om det er et ægteskab der er fortsat gennem flere år eller nogle måneder, har ægtefællen ret til at blive separeret hvis mener ikke længere at vil fortsætte i ægteskabet. I sagen 2024-X004 fra rigsombuddet, har ægtefællerne søgt om separation den 4. juli 2024. Parret har indgået ægteskab den 15. marts samme år. Det vil sige at ægtefællerne har været gift i omkring 5 måneder på tidspunktet de søger om separation, efterfølgende bliver de får de en skilsmissebevilling den 28 januar året efter. Ægteskabet har i denne sag varet i omkring 10 måneder hvoraf 6 af månederne har været under separation, det vil sige at separationen faktisk har varet i længere tid end selve ægteskabet.

Efter bestemmelsens ordlyd er det ikke nødvendigt at der er enighed mellem ægtefællerne om at blive separeret. Denne anses som en ægtefælles ensidige ret til at blive separeret,

²³ Se afsnit 3.1.4. om bortfald

²⁴ Familieret s. 67

²⁵ Familieret s. 67

²⁶ Grønlandsk social-, familie- og forvaltningsret mv. s. 142

²⁷ Familieret s. 68

uanset den anden ægtefælles mening eller ønske herom, og det er ej heller nødvendigt her at der er skal ligge en særlig grund til at blive separeret.²⁸

3.1.3. Bortfald § 28

En separation mellem ægtefæller gælder så længe den opretholdes.

Hvis der ved en separation under sagens behandling er et indtryk af, at parret fortsætter samlivet ud over en rimelig overgangsperiode nægtes separationen.²⁹

Efter § 28 i ægteskabsloven bortfalder en separation hvis et ægtepar genoptager samlivet. En separations retsvirkninger vil i sådant et tilfælde bortfalde for fremtiden.³⁰

De vil her på ny være nødsaget til at søge om separation og starte processen forfra.

I rigsombuddets sag 2022-X001 søger et ægtepar om separation den 5. august 2022. Nogle dage efter vejledes ægtemanden om retsvirkningerne ved en separation, hvor han efterfølgende gør det klart at han ikke mener at det er det rette for dem. Hustruen sender samme dag en mail ind om at de er begyndt at sove sammen igen og have samkvem, og der bliver foretaget en afgørelse om bortfald af separation. Begrundelsen ligger i at en separation bortfalder for fremtiden, hvis ægtefællerne genoptager eller fortsætter samlivet, og det gøres klart at alle ægteskabets retsvirkninger i så fald genopstår.

For at en separation er gældende, er det et krav at ægtefællerne ikke opretholder deres samliv. Det er en nødvendighed at ægtefællerne ikke længere har bopæl sammen, det undersøges i praksis ved Det Centrale Personregister³¹ om parterne fortsætter med at have bopæl på samme adresse.

Parterne skal hurtigst muligt flytte fra hinanden, for at en separation kan opretholdes og fortsætte i perioden indtil der kan søges om skilsmisse.

En separation bortfalder dog ikke i den situation hvor et separeret ægtepar ikke søger om skilsmisse, den kan gældende fortsætte indtil den ene ægtefælles død.³²

3.1.4. Politiets rolle i kysten

²⁸ Familieret s. 68

²⁹ Familieret s. 68

³⁰ Familieret s. 68

³¹ Se afsnit 3.1.10. om separationens registrering i Det Centrale Personregister

³² Familieret s. 68

I Grønland søges der normalvist i første omgang om separation ved rigsombuddet. Rigsombuddet er dog en statsmyndighed beliggende i hovedstaden Nuuk. Derfor har befolkningen i alle andre dele af Grønland ingen mulighed for at tage til rigsombuddet og søge om separation og skilsmisse og få samme vejledning som befolkningen i hovedstaden kan. I alle andre byer i Grønland kan borgerne henvende sig hos politiet, der træder i stedet for rigsombuddet. Det kan eksempelvis være en vilkårsforhandling, hvor en ægtefælle bliver indkaldt hos dennes lokale politistation, i sin hjemby.

3.1.5. Vilkårsforhandling som betingelse for separation

Ægtefæller der søger om separation eller skilsmisse vil blive indkaldt til vilkårsforhandling. Under vilkårsforhandlingen skal ægtefællerne være enige om nogle vilkår.³³ Det følger af ægteskabslovens § 36, stk. 1, 1. pkt. at der skal foretages vilkårsforhandling.

Ifølge § 36, stk. 1, 2. pkt. er vilkårsforhandling ikke nødvendig i de tilfælde for skilsmisse, hvor der allerede ved separationen har foregået en vilkårsforhandling, og hvor parterne stadig er enige om de vilkår.

Vilkår der skal være enighed om er ægtefællebidrag, børnebidrag og forældremyndighed. Der skal yderligere tages stilling til hvem der bliver boende i fælles boligen og deling af fællesboet.³⁴ Det er en betingelse for separation at der skal være foregået en vilkårsforhandling. I 2020-X001 tillægges hustruen, under vilkårsforhandlingen forældremyndigheden over parrets fællesbørn, parterne er enige om dette. De er også enige om at manden skal betale normalbidrag til børnenes forsørgelse. De får en separationsbevilling, herefter søger de om skilsmisse og bliver bevilget en skilsmisse uden ændringer hvor vilkårene står som separationsvilkårene.

3.1.6. Separationens registrering i Det Centrale Person Register

Det Centrale Personregister er et folkeregister hvor der om borgere findes personlige oplysninger, i denne kontekst er det relevante der findes derinde en borgers navn, adresse og

³³ Når i skal separeres eller skilles s. 6

³⁴ Når i skal separeres eller skilles s. 6-7

civilstand.³⁵ Folkeregistret bruges i praksis ved en separationssag for eksempelvis at bekræfte at ægtefællerne er flyttet fra hinanden.

I praksis hos Rigsombudsmanden i Grønland, tages der hensyn til boligsituationen i hovedstaden, og separerede ægtefæller får et længere tidsrum til at finde bolig, end ved andre byer og bygder.

3.2. Skilsmisse

3.2.1. Indledning

En skilsmisse adskiller sig fra en separation, idet den er permanent. Man har ikke samme mulighed ved en skilsmisse som ved en separation, til at genoptage ægteskabet. Er et ægtepar blevet skilt ligger der ingen fortrydelsesret, de vil hvis fortryder beslutningen, være nødsaget til at indgå nyt ægteskab, og derved starte processen forfra.

I dette afsnit kommer der ind på de forskellige skilsmissegrunde og deres retsvirkninger og betingelser. Her kommer der blandt andet ind på forskellen mellem skilsmisse efter separation og de forskellige skilsmissegrunde.

3.2.2. Skilsmisse efter separation § 29

Ægteskabslovens § 29, stk. 1 hjemler en ægtefælles ret til skilsmisse, ifølge denne bestemmelse har en ægtefælle ret til, efter et års separation at blive skilt. Efter ordlyden i bestemmelsen er det den ene ægtefælles ret til at opløse ægteskabet.

I tilfælde af at det kun er den ene part der vil skilles kan ægtefællerne først skilles efter at have været separeret i et år og skal i sådan en situation henvende sig hos kredsretten.³⁶

En ægtefælle kan ikke tvinges til at blive i et ægteskab denne ikke ønsker at være i, man har krav på at blive skilt³⁷ efter denne bestemmelse.

I 2025-X003³⁸ er ægtefællerne under vilkårsforhandlingen enige om at søge om separation. De er enige om vilkårene og der bliver afgjort en separationsbevilling samme dag.

³⁵ <https://www.borger.dk/samfund-og-rettigheder/Folkeregister-og-CPR/Det-Centrale-Personregister-CPR>

³⁶ Når i skal separeres eller skilles s. 4

³⁷ Når i skal separeres eller skilles s. 3

³⁸ Sag omhandler separation, men er taget med i denne del af projektet på grund af enighed mellem parterne, for at komme ind på 6 måneders separation i stedet for 1 år.

Separationsbevillingen er givet den 26. marts 2025, og ægtefællerne får mulighed for at blive skilt efter en separationsperiode på et år, indforstået hvis krav til separation overholdes.³⁹

Det følger af ægteskabslovens § 29, stk. 2, at ægtefæller har ret til skilsmisse efter 6 måneder ved enighed. Det er ikke i denne bestemmelse udtrykkeligt nævnt at ægtefællerne skal have levet adskilt under separationsperioden, men forudsat § 28 om bortfald hvis krav for separation ikke overholdes.

Er et ægtepar enige om at skilles efter en separationsperiode på 6 måneder, kan de søge om skilsmisse og få bevilling herfor.⁴⁰ Til forskel fra stk. 1 i ægteskabslovens § 29, kan denne kun opnås ved enighed mellem parterne, hvor også de skal være enige om vilkårene⁴¹ for at opnå skilsmisse.

3.2.3. Direkte skilsmisse

Dette afsnit i projektet kommer til at handle om de forskellige skilsmissegrunde uden en forudgående separation. Der vil i følgende komme ind på bestemmelserne om 2 års adskillelse, utroskab, vold og psykisk vold og endelig bigami.

2 års adskillelse § 30

I det tilfælde hvor et ægtepar har levet adskilt fra hinanden i to år, har disse mulighed for at blive skilt på baggrund af § 30 i ægteskabsloven.

Efter bestemmelsens ordlyd skal ægteparret have levet adskilt i de sidste to år, på grund af uoverensstemmelser. Der ligger ingen separationsperiode i § 30, da der ingen grund er til at parterne skal igennem en yderligere periode med separation⁴², når de allerede har levet adskilt. Dog er det en betingelse at ægtefællerne har levet adskilt på grund af uoverensstemmelser, og at de ligesom i kravet for separation, rent faktisk ikke har boet sammen.⁴³ I sagen 2025-X001 fra Rigsombudsmanden i Grønland, opnår et ægtefællerne skilsmisse ved bevilling, som hjemler i § 30 med to års adskillelse, de er i denne sag enige

³⁹ Se afsnit 3.1.3. om bortfald

⁴⁰ Når i skal separeres eller skilles s. 3

⁴¹ Se afsnit 3.1.8. om vilkårsforhandling

⁴² Familieret s. 75

⁴³ Familieret s. 75

om vilkårene og underskriver i enighed. I sagens akter er det dokumenteret at parterne ikke har fællesadresse.

Det er et i praksis et krav at der skal være erklæringer fra to vidner som kan skrive under på at ægtefællerne, på grund af uoverensstemmelser ikke har levet sammen løbet af de sidste to år.⁴⁴ Det vigtige i denne bestemmelse er at ægtefællerne netop på grund af *uoverensstemmelser* ikke har levet sammen i 2 år. Det er som eksempel ikke muligt for et ægtepar at blive få skilsmissebevilling med denne bestemmelse, hvis de har levet adskilt fordi den ene på grund af et uddannelsesophold har boet i en anden by de sidste 2 år.

Utroskab § 31

Traditionelt defineres utroskab som samleje, en gift person har med en anden end sin ægtefælle, dette velvidende og frivilligt.⁴⁵

I en sag fra rigsombuddet, 2024-X003 er utroskab efter § 31 begrundelsen for en skilsmisse. Der ligger en erklæring til brug for skilsmisse på baggrund af ægteskabsbrud jf. ægteskabslov for Grønland § 31, underskrevet af en tredjepart, som erklærer at have haft samleje med manden indenfor de sidste 24 måneder, ved dato af underskriften. Ægtefællerne får i sagen udstedt skilsmissebevilling samme dag som ved deres vilkårsforhandling. I sagen er det manden der har haft en seksuel relation med en anden end sin kone, uden at konen har accepteret.

Det følger af ægteskabslovens § 31, stk. 1, 2. pkt. at en ægtefælle må anses for at have frafaldet sin ret til direkte skilsmisse, hvis har været indforstået med handlingen. For at kunne skilles ved bestemmelsen om utroskab, skal en ægtefælle altså ikke have accepteret at den anden ægtefælle var utro.⁴⁶ I tilfælde ved hvad der i praksis ville anses som utroskab, men hvor ægtefællen har samtykket at handlingen har fundet sted, frafalder denne ret til direkte skilsmisse. Det tilføjes at en person der har indgået ægteskab, ikke kan blive skilt på baggrund af egen utroskab,⁴⁷ men kan kun søge om skilsmisse med utroskab som grundlag, på baggrund af ægtefællens utroskab.⁴⁸

⁴⁴ Når i skal separeres eller skilles s. 5

⁴⁵ Familieret s. 73

⁴⁶ Når i skal separeres eller skilles s. 5

⁴⁷ Når i skal separeres eller skilles s. 5

⁴⁸ Rigsombuddets blanket til ansøgning om skilsmisse s. 2 – vejledning til ansøgning

En retsvirkning der indtræder ved separationen er at troskabspligten ophører. Ifølge ægteskabslovens § 31, stk. 2, er det ikke muligt at blive skilt ved bestemmelsen, hvis det seksuelle forhold har fundet sted under ægtefællernes separation. Selvom ægteskabet ej er ophørt under separationen, er utroskab i denne periode ikke en skilsmissegrund længere,⁴⁹ da troskabspligten som nævnt er ophørt i separationsperioden.

Hvis bestemmelsen om utroskab skal anvendes som grund til skilsmisse, skal anmodningen om dette indgives inden 6 måneder efter at ansøgeren har fået kendskab med handlingen, hvor der også ligger en yderligere tidsgrænse på at det skal være inden to år efter at handlingen er sket.⁵⁰ Dette fremgår af ægteskabslovens § 31, stk. 3, som en tidsgrænse for at kunne søge om skilsmisse, efter en ægtefælle er blevet bekendtgjort med utroskaben. Hvis vi går tilbage til sagen 2024-X003, kan det ses beskrevet i erklæringen som tredjeparten har underskrevet at handlingen er sket indenfor de sidste 24 måneder, og dermed inden for den tidsmæssige grænse.

Yderligere sætter reglen en grænse ved ældre tilfælde for utroskab, som grund til skilsmisse.⁵¹

Hvis en ægtefælle finder ud af et utroskab der er foregået for eksempelvis 10 år siden, har denne ikke samme ret, som en ægtefælle der har fundet ud af det 3 dage inde i ægteskabet. Denne direkte adgang forældes efter en grænse på to år.

Vold § 32

Til forskel fra dansk lovgivning skal skilsmissegrundlaget under vold være af *grovere* karakter. I den danske ægteskabslovs § 31, stk. 1, er forsætlig vold en gyldig skilsmissegrund, yderligere til forskel står der i samme bestemmelse at seksuelt overgreb mod ægtefællen også er grundlag for direkte skilsmisse.⁵² Den i Grønland gældende bestemmelse for adgang til direkte skilsmisse ved vold, er næsten helt uændret siden 1993, med den eneste forskel om psykisk vold, se nedenfor om psykisk vold. Efter § 32, stk. 1 i den grønlandske ægteskabslov skal der være vold af grovere karakter overfor en ægtefælle eller børnene, denne er i den danske lov ændret i 2014. Noget der dog er det samme i den danske og den grønlandske

⁴⁹ Familieret s. 74

⁵⁰ Familieret s. 75

⁵¹ Familieret s. 75

⁵² LBK nr 1080 af 14/08/2023

bestemmelse endnu, er at volden skal være forsætlig. En ægtefælle har altså ret til at blive skilt når den anden har begået forsætlig vold.⁵³ Altså at en ægtefælle skal have haft hensigt til at udøve vold. Personkredsen i den grønlandske bestemmelse er ægtefællen og børnene. I ægteskaber hvor et par har et eller flere børn, har en ægtefælle efter, denne bestemmelses ordlyd også ret til direkte skilsmisse på grund af vold, hvis volden er udøvet mod børnene. Et krav for at en ægtefælle kan søge om skilsmisse ved voldsbestemmelsen, er at der skal dokumenteres for at der er udøvet vold af den anden ægtefælle, dette ved eksempelvis læge eller politiattest.⁵⁴ 2023-X001 er en sag hvor der er bevilget skilsmisse med vold som årsag. Det er i denne sag manden der har udøvet vold mod hustruen. I sagens akter er der dokumentation for volden i form af lægelig journal, hvor det blandt andet står at kvinden havde en knivlæsion da hun havde afværget en kniv, under et overfald af sin mand. Endvidere ligger der en politirapport, hvor det er beskrevet at hun havde en dyb flænge i hånden og blødte meget.

Der ligger ligesom ved adgang til skilsmisse på grund af utroskab, en tidsgrænse, ved adgang til skilsmisse med vold som begrundelse. Det følger af ægteskabslovens § 32, stk. 2 at der skal ansøges eller lægges sag an inden for et år, efter at ægtefællen er blevet bekendt med handlingen. I rigsombuddets pjece om separation og skilsmisse vejledes der om at man kan blive skilt, hvis søger inden for et år, efter at have fået kendskab med handlingen, hvor et eksempel er at den er udøvet mod børnene.⁵⁵

Der ligger yderligere en grænse på at ansøgningen eller anlæggelsen skal ske inden 3 år efter at volden er sket.

Særligt om psykisk vold

Det er i Grønland meget nyt at kunne blive skilt uden forudgående separation, med begrundelse i psykisk vold. Dette afsnit beskæftiger sig med denne nye hjemmel for direkte skilsmisse. I *Anordning om ikrafttræden for Grønland af dele af lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love*, er der i § 2 tilføjet at der i § 32, stk. 1 i ægteskabsloven

⁵³ Familieret s. 76

⁵⁴ Når i skal separeres eller skilles s. 5

⁵⁵ Når i skal separeres eller skilles s. 5

tilføjes ”psykisk vold”,⁵⁶ som begrundelse for direkte skilsmisse. Det står desuden i samme anordning at den træder i kraft den 1. marts 2024.

For at komme dybere ind på hvad der menes med psykisk vold vil Rigsadvokatmeddelelsens afsnit om psykisk vold analogt anvendes.⁵⁷

Psykisk vold identificeres blandt andet ved at adfærden er et handlingsmønster, der bliver ved med at gentage sig over en periode, altså ikke eksempelvis et enkelt skænderi.

En ægtefælle skal have været udsat for krænkende, nedværdigende eller forulempende adfærd, som eksempel kan nedværdigende være at ignorere ægtefællen.

Det er et krav at adfærden skal kunne anses som grov. Denne har en sammenhæng med de andre krav, så adfærden skal være grov, gentagende i en periode og egnet til at styre den anden person.

Endeligt ligger der et krav om at adfærden skal have været egnet til utilbørligt at styre ægtefællen.⁵⁸

Rigsombudsmanden i Grønland har givet skilsmissebevilling i to sager, hvor årsagen til skilsmisse har været psykisk vold. I sagen *2024-X001* blev der udstedt skilsmissebevilling til et ægtepar hvor hustruen havde søgt om skilsmisse med psykisk vold som begrundelse. Som dokumentation har hun en lægelig attest, hvori det fremgår at hendes henvendelsesårsag er hendes psykiske helbred. Ægtefællen havde, i en periode af flere omgange fortalt hende at ville dø, hvor at det ”knækkede hende.”

Ægtefællerne er ved vilkårsforhandlingen enige i at begrundelsen for skilsmissen er psykisk vold. Sagen ender med direkte skilsmisse ved enighed.

Den anden sag fra rigsombuddet *2025-X007*, ligger der en politianmeldelse som dokumentation, hvori det står beskrevet at forbrydelsen er psykisk vold i hjemmet. Det er i denne sag også hustruen der søger at blive skilt med psykisk vold som begrundelse.

Ægtefællerne får en skilsmissebevilling. Det bemærkes at der i politianmeldelsen, står at gerningstidspunktet har været den 1. januar 2024, altså egentligt før, psykisk vold blev tilføjet i ægteskabslovens § 32, stk. 1, dermed før den familieretlige hjemmel er opstået.

Myndigheden har i dette tilfælde forstået en vis form for retfærdighed, og anvendt den kriminalretlige hjemmel i stedet, som er opstået i januar 2024.

⁵⁶ Anordning nr. 177 af 27. februar 2024 om ikrafttræden for Grønland af dele af lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love

⁵⁷ Dette da det ikke er uddybet i grønlandsk kontekst.

⁵⁸ CIR1H nr 9410 af 28/04/2022 <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2022/9410>

Bigami § 33

Ifølge ægteskabslovens § 33, har en ægtefælle ret til at blive skilt hvis den anden ægtefælle i strid med lovens § 8, er blevet gift igen. Viser det sig at en ægtefælle har indgået nyt ægteskab, med endnu en person, har den anden ægtefælle altså ret til direkte skilsmisse.⁵⁹

Interview med tidligere stiftskontorchef for Kalaallit Nunaanni Ilagiit⁶⁰:

Der har i nyere tid været to tilfælde af bigami i Grønland, fra årene 2010 og 2011.

Det er i begge sager den samme præst der i projektet vil betegnes som Person X⁶¹ der udfører vielsen. I begge sager er mændene separerede, men under den tro at de efter 6 måneders separation, er automatisk skilt. Person X havde som præst adspurgt dem om de var gift i forvejen, hvor mændene i begge sager havde svaret nej i tro om at de allerede var skilt. Person X, havde ikke anmodet om nogen form for dokumentation, han havde ikke foretaget sig yderligere.

Der var i begge tilfælde overvejelser om at rejse bigamisager, men det var i det sidste, noget man havde undladt at gøre. I de her bigamiægteskaber har den egentlige grund til at de er opstået, borgernes egen ukendskab til reglerne, hvilket desuden ikke diskulperer dem for at skulle følge loven, og præstens manglende grundighed, i sit virke.

4. Statistik over separationer og skilsmisser

Rigsombudsmanden i Grønland træffer afgørelser i sager hvor ægtefællerne er enige om separation og skilsmisse.

Følgende tal er en oversigt over antallet af afgørelser om separation og skilsmisse hos rigsombuddet i en periode fra den 1. januar 2020 til den 31. marts 2025. Tallene er indhentet ved en optælling af rigsombuddets afgørelsessager i deres F2-system.⁶²

Den normerede sagsbehandlingstid hos rigsombuddet, i sager om separation og skilsmisse er 14-90 dage. I 2023 var der 141 separationsafgørelser og en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 38 dage, dog har der været flere skilsmisseafgørelser hvor tallet ligger på 181, med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 44 dage. For året 2024 har der for sager om separation været en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 40 dage, for i alt 158 afgørelser, og i sager om

⁵⁹ Når i skal separeres eller skilles s. 5

⁶⁰ Morten Nornild

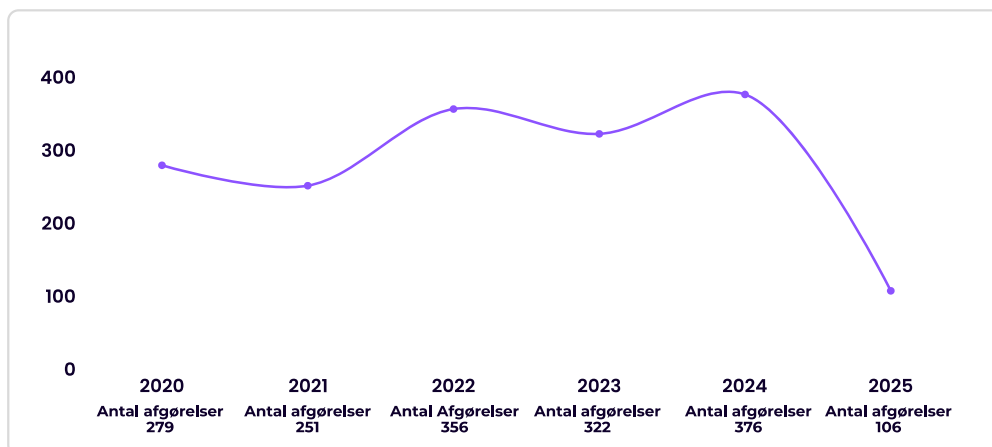
⁶¹ Jeg har gennem min research bekendt mig med personens rigtige navn.

⁶² Der er talt for det første kvartal for 2025, derfor talt til den 31. marts i året 2025.

skilsmisse, en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 48 dage, for i alt 218 afgørelser. For det første kvartal i år 2025 har der gennemsnitligt været en sagsbehandlingstid på 54 dage, ved i alt 41 afgørelser om separation og 66 for skilsmisse.

Der ligger i alle år vist i dette diagram, gennemsnitligt både flere afgørelser og en længere sagsbehandlingstid i sager om skilsmisse, da disse sager omhandler både direkte skilsmisser og skilsmisser efter separation.

Afgørelser om separation og skilsmisse hos rigsombuddet

Hos kredsretterne er det et mål at en sag om skilsmisse bliver færdiggjort indenfor 6 måneder, efter modtagelsesdatoen.⁶³

Det har desværre ikke været muligt at indhente tal fra kredsretterne.

5. Overvejelse om mulige ændringer i gældende retstilstand

Bør der ske ændringer i lov om ægteskabets indgåelse og opløsning, og specifikt inden for separation og skilsmisse?

Der har været få ændringer i siden 1993, nævnt i dette projekt er ændringen fra 2024 om tilføjelse af psykisk vold i bestemmelsen for vold, som direkte skilsmissegrund.

I projektet sammenlignes den tilsvarende danske bestemmelse om vold som skilsmissegrund til den der i dag er gældende her i Grønland. Der er nogle væsentlige forskelle mellem de to bestemmelser, i den grønlandske er det både forsætlig og grov vold, der skal være udøvet før en ægtefælle har ret til skilsmisse på grund af vold. Til sammenligning med den danske bestemmelse, hvor både personkredsen er udvidet og den inkluderer seksuel overgreb af

⁶³ Separation og skilsmisse pjece af Grønlands Domstole, s. 2

ægtefællen, kan den grønlandske bestemmelse for vold som grund til direkte skilsmisse anses som manglende. Givet at der i høj grad er kulturelle forskelle mellem Grønland og Danmark, er heller ikke nødvendigvis skal ændres som en ”kopi” af den danske. Hvis man dog kommer ind på den del af den danske bestemmelse der omhandler seksuelt overgreb, som en gyldig grund til skilsmisse, kan det forekomme mærkværdigt at vi ikke har en sådan hjemmel, i den grønlandske bestemmelse.

Noget der kan diskuteres er nødvendigheden af separationen, er det nødvendigt for et ægtepar der vil skilles at skulle sidde i en periode på 6 måneder som separeret, eller bør parterne måske have ret til at blive skilt i dag? Indforstået med at der menes i enighed under denne. Separationen er et slags tidsrum for at ægtefællers overvejelse om virkelig vil skilles. Det kunne være en mulighed for ægtefællerne at blive direkte skilt uden at der foreligger en særlig grund til den direkte skilsmisse, om dette ville være til gavn kan dog diskuteres, da der sandsynligvis ville opstå flere sager hvor parterne fortryder den hurtige beslutning.

6. Konklusion

Den grønlandske lov om ægteskabets indgåelse og ophør, er inden for områderne om separation og skilsmisse næsten helt uændret.

I projektet fortolkes mange af sagerne, der har været afgjorte på baggrund af disse bestemmelser, og meget af lovgivning ser stadig fin og velfungerende ud, men ved sammenligning af den danske og grønlandske bestemmelse for vold, kan det tages op om den grønlandske bestemmelse bør opdateres.

Litteraturliste

Litteratur

Nørgaard, I, Adolphsen, C, 2017. *Familieret* 3. udgave, København, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag.

Stisen, M, Gang Larsen, C, 2017. *Grønlandsk social-, familie- og forvaltningsret mv.*, Aarhus, HISTORIA.

Christensen, J, P, Albæk Jensen, J, Hansen Jensen, M, 2016. *Dansk Statsret* 2. udgave, København, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag.

Evald, J, 2020. *Juridisk teori, metode og videnskab* 2. udgave, København, Djøf Forlag

Lovgivning

Anordning nr. 307 af 14. maj 1993 om ikrafttræden for Grønland lov om ægteskabets indgåelse og opløsning

Lovbekendtgørelse nr. 1080 af 14. august 2023 om ægteskabets indgåelse og opløsning (dansk lov)

Anordning nr. 177 af 27. februar 2024 om ikrafttræden for Grønland af dele af lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love

Tillæg A til Folketingstidende Fremsatte Lovforslag M. V. (Undtagen Finans- og Tillægsbevillingsforslag) Folketingsåret 1953-54 (105. årgang) - Forslag til lov for Grønland om ægteskabets indgåelse og opløsning. (Fremsat den 22. oktober 1953 af statsminister *Hans Hedtoft*).

Lovtidende for Kongeriget Danmark 1954 Afdeling A - Lov nr. 152 af 11. maj 1954 for Grønland og ægteskabets indgåelse og opløsning

Afgørelser

Rigsombuddets afgørelse 2024-X004
Rigsombuddets afgørelse 2022-X001
Rigsombuddets afgørelse 2025-X003
Rigsombuddets afgørelse 2025-X001
Rigsombuddets afgørelse 2024-X003
Rigsombuddets afgørelse 2023-X001
Rigsombuddets afgørelse 2024-X001
Rigsombuddets afgørelse 2025-X007
Rigsombuddets afgørelse 2020-X001

Hjemmesider

<https://www.borger.dk/samfund-og-rettigheder/Folkeregister-og-CPR/Det-Centrale-Personregister-CPR>

CIR1H nr 9410 af 28/04/2022 <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2022/9410>

Øvrige kilder

Nornild, M., 2024. *Nogle retshistoriske hovedtræk fra det førkoloniale, inuitiske, grønlandske samfund*, Hand-out, Ilisimatusarfik.

Når I skal separeres eller skilles – En pjece om separation og skilsmisse (Vejledningsblanket indhentet hos rigsombuddet)

Separation og skilsmisse – Hvad er separation og skilsmisse? Hvor skal sagen anlægges? (Pjece om ægteskabssager indhentet hos Grønlands Domstole)

Ansøgning om separation/skilsmisse (blanket indhentet hos rigsombuddet)

Interview med tidligere stiftskontorchef for Kalaallit Nunaanni Ilagiit, Morten Nornild.

Goldschmidt, V, Lindegaard, P, Weis Bentzon, A., 1950. *Betænkning afgivet af den juridiske ekspedition til Grønland*, hæfte 5, Statsministeriet